

vzajemnost še sploh kako vrednost ali je nima nič več; moremo-li v očigled takim dogodbam še sploh resno računati s slovansko vzajemnostjo, ali ne; smemo-li še misliti, da zadobi ta na sebi tako krasno misel kdaj konkretno obliko in dejansko veljavo, ali pa naj vsak slovanski narod sam gleda, kako se ohrani in kako pride naprej, naj vsak postopa po svojih planih in brez ozira na druge?

Težko je odgovoriti na ta vprašanja, dasi so tako aktualna, da bolj ne morejo biti.

Če pogledamo, kako postopajo Rusi, kako postopajo Hrvatje, kako postopajo Poljaki in časih tudi Čehi, če uvažujemo, da vladajo mej Slovani samimi skoro večja nasprotja, nego mej Slovani in njih narodnimi nasprotniki, in če vidimo, da se to čedalje bolj poostruje, potem moramo skoro obupati, da postane slovanska vzajemnost kdaj meso in kri. Zagrebške dogodbe so nam to predstavile v taki luči, kakor se to še nikdar ni zgodilo.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Nagodba je zopet stopila v ospredje. Te dni je bil najprej ministrski predsednik dr. Körber v avdijenci pri cesarju, potem pa je prišel še ogrski ministrski predsednik Szell. Oba ministrska predsednika sta poročala cesarju o stanju nagodbe. Ob istem času, ko sta Körber in Szell bila pri cesarju, je prišla v javnost tudi vest, da je mej obema vladama nastalo glede nagodbe novo, jako ostro nasprotje in sicer zaradi carin na industrijalne izdelke. Ogrska zahteva nizke carine, da bi lahko svoje potrebščine dobavljala iz inozemstva, mej tem ko hoče cislitvanska vlada po možnosti avstrijsko industrijo obvarovati inozemske konkurence in ji ohraniti avstrijski in ogrski trg. Tu se zopet vidi, kako sebično in nelojalno postopajo Madjari. Njim je le na tem, da bi uživali kar mogoče veliko koristi od nagodbe, tudi če ima pri tem Cislitvanska največjo škodo.

Pomnožitev mornarice. — Z raznih strani se za-trjuje, da namerava vojna uprava v prihodnjem delegacijskem zasedanju zahtevati kredita sto milijonov kron za pomnožitev mornarice. Zgraditi hoče tri nove velike vojne ladije in več križark. Dotičnih sto milijonov naj se plača v petih letih. Vesela vest to ni. Že pred nekaj leti je vlada poskusila izposlovati tak kredit, a je pri Madjarih naletela na odpor. Grof Apponyi je takrat brez ovinkov izjavil, da Madjari nimajo nobene koristi od avstrijske mornarice in da zato ne bodo dovolili kredita za pomnožitev te mornarice.

Gališka. — Pred nekaj dnevi se je mudil gališki deželni maršal na Dunaju. Malorusko „Dilo“ meni, da je to potovanje v zvezi z namero deželnozborske večine, naj se skliče deželni zbor in sicer iz dveh razlogov. Večina želi, da se rešijo iz zadnje sesije preostale predloge o poljski kolonizaciji v Vzhodni Gališki, ob enem pa hoče, da se v domači hiši dožene razprava o zadnji agrarni stavki in ne pere to umazano perilo na Dunaju. „Dilo“ izjavlja na to, da se poljski večini ta naklep ne posreči, kajti rusinska opozicija bo že poskrbela, da se prva zadeva ne izvede, ker bi bila na veliko škodo maloruskemu narodu, a večini in namestniku se tudi ne posreči, zamašiti maloruskim državnim poslancem usta, da ne bi v parlamentu na primeren način osvetlili vlada-jočih razmer v Gališki. Končno svetuje list vladi, naj dobro premisli, predno skliče deželni zbor.

Hrvatska. — Veliki izgredi v Zagrebu so ustvarili jako kritičen položaj na Hrvatskem. Nasprotje mej Srbi in Hrvati se je silno poostrilo. Razen v Zagrebu so bili tudi v drugih krajih izgredi proti Srbom, pa tudi Srbi so demonstrirali. Nasprotje mej Srbi in Hrvati se je pojavilo tudi v Dalmaciji in v Bosni. V prihodnjem zasedanju hrvatskega sabora nameravajo Srbi v zadevi teh izgredov sprožiti veliko akcijo, kar bo seveda nasprotja zopet poostrilo. Sploh pa se kaže, da se bodo na celim Balkanu čutile posledice tega razpora.

Francija. — Mej francosko republiko in mej francosko armado je velik prepad. Vse bolj se vidi, da je armada monarhističnega mišljenja in da je nasprotna republik. To se je videlo tudi te dni. Kakor znano, se je podpolkovnik Saint-Remy spuntal. Dobil je ukaz, da s svojim oddelkom asistira civilni oblasti pri zatvoritvi neke samostanske šole, a je odrekol dolžno pokornost. Tak punt se vedno strogo kaznuje, v vojni celo s smrtjo, a vojno sodišče je Saint-Remyja oprostilo obtožbe, da se je spuntal, in ga obsodilo le na en dan zapora, ker ni ustregel civilni oblasti.

Nemčija. — Cesar Viljem je te dni obiskal poljsko Poznanjsko. Imel je tudi pri ti priliki govor, v katerem je zabičeval uradnikom, da morajo brezpogojno izvrševati njegovo politiko in delati na to, da postane Poznanjska nemška in da bo vedno dobro pruska. Poljaki se sprejema niso udeležili.

Angleška. — Pogajanja mej burskimi generali Botho, Dewetom in Delareyem so se razbila. Šlo se je za politično in administrativno uredbo obeh bivših južnoafriških republik. Imenovani burski generali so že odpotovali iz Londona in šli na Nizozemsko. Te dni izdado proklamacijo, v kateri pojasnijo, kako je Angleška Bure prevarala in v kateri pozovejo vso Evropo, naj bo Burom v pomoč.

Množenje ljudstva.

Po nazorih modernih politikov, in med te spadamo seveda tudi mi Slovenci, je le oni narod velik in močan, ki ima več milijonov prebivalcev. Kajti države se ceni le po številu njihovih podanikov.

Zadnje ljudsko štetje je prineslo statističen izkaz o prirastku ali nazadovanju prebivalstva v evropskih državah in ta izkaz pove, da so vse evropske države dokaj napredovale v naraščanju ljudstva, le Francija je nazadovala.

Rusija je v zadnjih petdesetih letih napredovala za 62 milijonov prirastka, Nemčija za 21 milijonov, Avstro-Ogrska in Anglija za 14 milijonov, Italija za 8 milijonov in Francija izkazuje prirastka le 3 in pol milijona ljudi. To nazadovanje v naraščanju ljudstva je pričelo seveda skrbeti narodne ekonome v Franciji in jeli so se vpraševati, kaj bode s Francijo, če se bode mogla vzdržati na višini vojne velevlasti, kako bode oskrbovala svoje kolonije, ako ji prične izmanjkovati naroda?

Kako bode vodila in vzdrževala še nadalje svojo veliko obrt in industrijo, ako ne bo ljudi, t. j. potrebnega materijala za izvrševanje vsega tega?

Toda na to vprašanje so že dobili odgovor od resnih politikov in ta odgovor se glasi: čem večje

število prebivalcev ima kaka država, temveč državnega dolga si nalaga: državni dolg in število prebivalstva si podajata roki.

Da ima Francija danes, ko šteje $38\frac{1}{2}$ milijonov duš, močnejše prebivalstvo, kakor je še imelo pred 50 leti, ko je štelo samo 3 milijone manj, t. j. 35 milijonov, je dokazano. Francija, ako njeno prebivalstvo ni rapidno napredovalo, pa nikakor ni gospodarski na slabšem, marveč celo na boljem. V zadnjih letih je v Franciji izginil proletarijat na kmetih in kmetje, ki brezskrbno žive, so ondi nekaj navadnega. Ker ni odveč ljudi, tudi posameznik ne izrablja do skrajne meje svojega življenja svojih telesnih močij, marveč meje živeti komudno še predno je otrpnil na duši in na telesu. Delavsko vprašanje na kmetih ne dela Francozom več istih preglavic, kakoršne tarejo še nas. Na Francoskem je stroj izpodrinil oziroma nadomestil trmoglave posle. Malo je še kmetij na Francoskem, ki bi se ne opravljale s poljedelskimi stroji. Malo je pa tudi ali celo nič več tako malih kmetij, ki bi svojih lastnikov ne mogle več živiti. In tako je Francoska prišla blizu one točke, da postane raj svojemu prebivalstvu: ona je razdelila svojo posest razumno med svoje ljudstvo tako, da ni nikjer preobljudenja, da ljudje niso drug drugemu na poti ter da jim ni treba zapuščati svoje domovine in hoditi s trebuhom za kruhom, kakor morajo to narodi mnogih drugih držav. Najmanj je po drugih državah Francozov, ker ostajajo v svoji domovini. A v kolonijah imajo dovolj kolonialnega domačega prebivalstva. Nikakor pa se ta provedba v Franciji ne vrši nalašč in proti naravi, marveč polagoma se je to izvršilo ob strojih in pod uplivom civilizacije: Francija noče več izdajati milijard državnega denarja za vzdrževanja potepencev in nezmožnih ljudij.

Taka preuredba bi bila prav koristna tudi v drugih državah in prav bi bilo, ako bi se sledilo praktično idejalni Franciji.

Toda vse drugače je v Nemčiji, Italiji in Rusiji.

Nemčija ima s svojim naraščanjem ljudstva politične namene, ki so nevarni drugim državam. Na kak način skrbi Nemčija za naraščaj svojega naroda, zlasti v kolonijah, o tem niti ne smemo mnogo govoriti, menda zadostuje reči, da so v Nemčiji posebna podjetja, ki skrbijo za naraščaj v svojih kolonijah. Tu se pošilja iz Nemčije ves iznesek družbe v kolonije in v razna nemška ozemlja po svetu, da se ondi dela pod nemško zastavo za naraščaj nemškega prebivalstva. Nemčija vidi svoj obstanek in svojo moč jedino le v ogromnem številu nemškega in nemško mislečega prebivalstva, kajti njej je glavni smoter — velika industrija in pa vojna. V osrednji Nemčiji za toliko množenje ljudstva ni prostora, zato se je izpeha po svetu, po nemških zemljah, kjer so Nemci v nadlego in v napotje drugim narodom. In to je nemška politika.

In kako je z Italijo?

Tudi v Italiji se je pomnožilo prebivalstvo. Toda popolnoma v nasprotju z Nemčijo in Francijo naraščaj italijanskega prebivalstva nima prav nobenega smisla. Kajti Italija ne misli na to, da bi zadovoljila svoje ljudstvo, a tudi nima sreče v kolonizovanju, to pa zaradi značaja njenega prebivalstva, ki je življenju bližnjega nevarno, kamor pride. Njeno prebivalstvo Italiji ni v srečo, še manj pa še v srečo drugim državam. Ako se je italijansko prebivalstvo množilo, namnožila se je ob enem tega ljudstva beda, in kolikor je ljudstva tu odveč, toliko več ga morajo rediti druge države na škodo svojemu prebivalstvu.

Tako je z Italijo.

A v naši državi?

Ako kateri državi, prijalo bi Avstriji preurediti razmerje s svojim prebivalstvom po francoskem uzorcu, t. j. Avstrija naj bi skrbela za to, da bi postala varno zavetje svojim narodom. Ali tu vlada tako nerodno razmerje, da je joj! Da ravno se je pri nas prebivalstvo namnožilo, vendar ga primanjkuje na — kmetih, kjer ga je ob enem tudi preveč. Kajti delavstva na kmetih ni, na naših malih kmetijah, kjer ni in ne more biti strojev, ki so prisiljene držati se ob žuljevi dlani delavca. Radi tega kmetija propada in še lastniki kmetij morajo iz domovine. Čemu pa se avstrijsko prebivalstvo množi, ako pa mora skoro jednako italijanskemu zapuščati domovino in iti po svetu? Čemu pravim, ako pa ne ostane — Avstriji. Ali niso to najnenaravnejše razmere, kakršnih se najti more?

Ali je nemogoče preurediti stvar tako, da bi ostalo ljudstvo doma in živelo ondi srečno in zadovoljno? O da! Vse to se da preurediti! Toda kaj pak: Nemčija je na potu! Ona z njenimi ljudskimi masami kani na to, da z vojnim hrupom podjarmi Avstrijo. Zakaj pa ima Nemčija to zlobno politiko? Ali se ne sme nobena država poleg nje čutiti varne in zadovoljne? Vse kaj družega je z Rusijo. Rusija še davno ne bode preobljudena in njeno prebivalstvo se lahko množi brez strahu, da bi si bilo v napotje. Rusija ob svojih sto milijonih prebivalstva lahko osreči svoja ljudstva, da bodo zadovoljno živela v svoji domovini. A zato je treba silnega dela po vsi ogromni državi.

In tako bi bilo lahko vseh držav ljudstva živela mirno in zadovoljno doma, ako bi ne bilo na svetu krivične politike. Nobeni državi ni potrebno preobljudenja, ker je isto le v kvar državi sami in narodom.

Ali moderni duh je proti temu, duh krivice, duh egoizma.

Ne oziraje se na politiko krivičnih držav, potrebuje — veliki kapital mase ljudstva za svoje sebične namene. Kaj bi bilo z veliko produkcijo, iz katere vlečejo krvosesi milijarde, ako bi ne bilo milijonov rok, ki se gibljejo krvosesom v korist? Naraščaj narodov je le v prid tem pijavkam, a na silno škodo

državi in občini, ki mora trošiti milijone za prehranjenje na veliki industriji obnemoglega prebivalstva.

So ljudje, ki pravijo, da le v veliki industriji je napredek naroda. Taki ljudje so agentje kapitalizma. Velika industrija je nepotrebna in zakonodaja bi jo morala odpraviti, a mesto nje omogočiti malo industrijo, ki ljudstva ne ukončuje.

Preogromen naraščaj v državah, kjer ni za to ugodnih pogojev, je državi le v škodo in radi tega ne more biti na tak napredek ponosna nobena država, ki hoče svojim narodom dobro.

Obrtnijske raznoterosti.

Dobavni razpis. Tukajšnji trgovski in obrtniški zbornici se naznanja, da namerava c. kr. domobransko ministrstvo potrebščino raznovrstnih oblačilnih in opravnih predmetov potom splošne konkurence zagotoviti. Izmed predmetov, katere je dobavati, se posebno opozarja na naslednje: Klobuki, zapone, gumbi, volnene in usnjene rokavice, usnjene listnice, ostroge, kuhinjsko orodje, čutare, kolci za šotore, rovnice, lopate, sekire, dleta, klešče, konjske plahte, volneni jopiči itd. itd. Ponudbe je po predpisanem vzorcu najkasneje do 30. septembra 1902 do 12. ure opoludne vložiti pri vložnem zapisniku c. kr. ministrstva za domobranstvo. Uzorci predmetov, katere je dobavati, se dobe pri glavnem skladišču domobranske vojne oprave (Landwehr-Ausrüstungs-Hauptdepot) na Dunaju. Razglas obsegajoč natančnejše pogoje, zaznamek predmetov, katere je dobaviti, in ponudbeni vzorec je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na ogled.

Dobavni razpis. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se naznanja, da bo c. kr. oskrbnništvo poštno ekonomije ponudbenim potom nabavilo razne predmete, kakor: Napisne table, knjigovezna dela, ščetarsko robo, železnino in mednino, stekleno blago, službene čepice, zaboje, gumbe in zapone, plateno blago, materialno blago, nože in škarje, službene znake iz kovine, razne vrste papirja, pozamenterijsko blago, poštarke roge, milarsko blago, vrvarsko blago, pečatni vosek, kleparsko blago, sukno, ure, tehtnice in uteže, kolomaz in vato. Uzorci predmetov, katere je dobaviti, so pri c. kr. oskrbništvu poštno ekonomije na Dunaju (k. k. Post-Oekonomie-Verwaltung Wien I. Postgasse Nr. 13.) na ogled. Pismene ponudbe, kolekovane z 1 krono za vsako polo, se morajo vložiti zapečatene najkasneje do 20. septembra 1902, 12 ure opoludne pri c. kr. oskrbništvu poštno ekonomije (k. k. Post-Oekonomie-Verwaltung Stadt Postgasse 13 1. Stock). Razglas, obsegajoč natančnejše pogoje in zaznamek predmetov, katere je dobaviti, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na ogled.

Kaj storiti, če postaja sadno drevo nerodovitno?

Pogostoma si belijo gospodarji glavo s tem, kako bi drevo, katero bolj ali manj hira, naredili rodovitno.

Nerodovitnost sadnih dreves izvira iz raznovrstnih vzrokov in kdor jej hoče priti v okom, mora

najprej poznati te vzroke. Ti vzroki so pa dvojni: vnanji in notranji.

Vnanji vzroki so: neprimerno podnebje, lega, neprimerna zemlja za dotično vrsto.

Notranji vzroki so: premočna in presilna in pa oslabiljena življenska delavnost.

Če pa podnebje in lega za kakšno vrsto neugodna, če les te vrste ne dozori popolnoma, če pogosto pomrznejo cvetni popki, takrat je treba, da se izmeni vsajeno drevo z drevesom druge vrste, katera po skušnjah v tem kraju in v teh razmerah dobro uspeva.

Če je drevesni nerodovitnosti vzrok nerodovitna zemlja, je treba to napako kolikor mogoče odstraniti.

Če je zemlja premokra, jo je treba osušiti, pre-slabo zemljo z boljšo zemljo zboljšati in ji primešati gnoja mešanca.

Če drevo zato ni rodovito, ker je pregloboko vsajeno, kar se le pregosto in prerado dogaja, da se le redkokedaj pomagati, vsaj popolno ne, čeprav se okoli drevesa nekoliko odkoplje vrhna zemlja. Če tako drevo še ne stoji 10 let, se mora odkopati kolikor mogoče okoli in okoli in z vso grudo toliko vzdigniti, da pride v pravo višino.

Ako pa je vzrok nerodovitnosti v drevesu samem, in sicer v tem, da drevo premočno žene, tedaj globlja zarez v drevesni lub (puščanje) na deblu in po debelejših vejah malo pomaga, če se poleti odčesnejo nekatere korenine.

Če bi zemlja, v kateri stoji drevo, bila predobra, premastna, se morajo okoli drevesa posaditi sadeži, ki jo močno izvlečejo, kakor pésa, zelena itd. Če je pa drevo samo na sebi že slabo in preslabo raste, se mu mora pomladiti krona sama in brž ko iz krone požene kaj mladik, se mora drevesu pognojiti in sploh zemljo okoli drevesa zboljšati.

Neredek vzrok nerodovitnosti sadnih dreves je pometavanje cvetja pri peškatem drevju. Ako blizu cvetja naglo poženo mladike, drevo rado pomeče cvetje, ker mladike porabijo sok, cvetje pa oslabi. Najboljše sredstvo proti temu je puščanje na vejah. S tem se zadržuje del redilnih sokov v spodnjih delih vej, da mladike ne morejo več prebohotno preraščati cvetja.

V prihišnih vratih se prav rado zgodi, da drevesca prebujno rastejo in ne rode, ker jim korenine segajo v premočno gnojene grede, kar se posebno v spargeljevih gredah rado dogaja. Tu je mnogokrat težko pomagati. Sočivne grede morajo dati dobrih pridelkov in se morajo ravno zaradi tega krepko gnojiti; to pa ravno pospešuje močno rast sadnih dreves. Pridružijo se še hude bolezni, kakor ožig, rak, ozeb-lina, in tako se zgodi, da posebno jablane in črešnje, ki stoje v sočivnih vrtih, prav revno uspevajo. Nekaj se pomaga, če se okoli korenin in med nje nasuje